

PRAKTIJKGIDS LANDBOUW EN NATUUR

MODULE RUNDVEE, GRASLAND EN ANDERE VOEDERGEWASSEN

Entiteit: Departement Landbouw en Visserij

Afdeling: Duurzame Landbouwontwikkeling

Auteurs(s): Karen Demeulemeester, Katrien Janssen, Laurence Hubrecht, Ivan Ryckaert, Alfons Anthonissen, Pascal Braekman, Geert Rombouts (Departement Landbouw en Visserij, Vlaamse Overheid)

Lectoren: Mathias Abts (departement Landbouw en Visserij); Ruth Huybrechts (departement Landbouw en Visserij); Sylvie Danckaert (departement Landbouw en Visserij); Stefaan Baeteman (departement Landbouw en Visserij); Wim Stoop (departement Landbouw en Visserij); Ingrid Dekeyser (departement Landbouw en Visserij); Gert Luypaert (departement Landbouw en Visserij); Bert Reubens (Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek – ILVO); Hans Casteels (ILVO); Alex De Vliegheer (ILVO); Karoline D’Haene (ILVO); Hilde Wustenberghs (ILVO); Johan De Boever (ILVO); Karolien Michiel (Vlaamse Landmaatschappij - VLM); Frederik Hanssens (VLM); Roald Steeno (VLM); Stijn Leestmans (VLM); Filip Jonckheere (VLM); Anemie Elsen (Bodemkundige Dienst België - lector onderdeel “agroforestry”); Pieter Verdonckt (INAGRO - lector onderdeel “agroforestry”); Katleen Van Essche (Departement Leefmilieu, Natuur en Energie); Liesbeth Vandekerckhove (Departement Leefmilieu, Natuur en Energie); Walter Galle (Agentschap voor Natuur en Bos - ANB); Gert Van Hoydonck (ANB).

Datum: 10/12/2012

COLOFON

Samenstelling

Entiteit: Departement Landbouw en Visserij

Afdeling: Duurzame Landbouwontwikkeling

Verantwoordelijke uitgever

Dhr. Jules van Liefveringhe, secretaris-generaal departement Landbouw en Visserij

Depotnummer

D/2012/3241/385

Lay-out

Dienst Communicatie, afdeling Organisatie en Strategisch Beleid

Voor bijkomende info neemt u contact op met

Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling

Koning Albert II-laan 35 | 1030 Brussel

02 552 79 06 | karen.demeulemeester@lv.vlaanderen.be

www.vlaanderen.be/landbouw/praktijkgidsnatuur

INHOUD

1 Inleiding	1
-------------------	---

1 INLEIDING

Als rundveehouder kan u meer doen voor **natuur** en **biodiversiteit** dan u misschien zelf beseft. Heel veel agrobiodiversiteit is immers onlosmakelijk verbonden aan de rundveehouderij:

- **Graslanden** zorgen voor voedsel en een leefgebied voor onder andere weidevogels zoals grutto en veldleeuwerik en haasachtigen. In graslanden zijn er ook veel karakteristieke graslandplanten en –kruiden (vb. dotterbloem) en daarmee geassocieerde insecten (vb. sprinkhanen, graafwespen en graslandvlinders) te vinden.
- **Mestfauna**, bijvoorbeeld mestvliegen en mestkevers, gebruiken mest als voedsel, voor beschutting en voor de voortplanting.
- Sommige soorten zijn afhankelijk van **boerenerven** zoals de boerenzwaluw die meestal in stallen broedt.
- Een gezonde en vruchtbare bodem vormt de basis voor de grondgebonden landbouwproductie. In graslanden is het gehalte aan organische stof en daarmee gelinkt de hoeveelheid **bodemfauna** hoger dan in de akkerpercelen.
- **Poelen** zijn een geschikt leefgebied voor verschillende soorten amfibieën en andere waterdieren.
- **Houtachtige begroeiingen** zijn een voedselbron en habitat voor zowel **pollinatoren** (bestuivers), **predatoren** als pla-gen. De schaduw van houtachtige begroeiingen helpt om hittestress bij het vee in de zomerperiode tegen te gaan.
- **Sloten, beken en greppels** zijn belangrijke leefgebieden voor vissen en ander waterleven.
- Ook op **akkers** is er agrobiodiversiteit te vinden. Ook hier is het bevorderen van het organische stof gehalte in de bodem en daarmee de zorg voor de bodemfauna van belang. Heel veel flora en diersoorten zijn verbonden aan akkers. Akkerranden kunnen veel nuttige insecten en waardevolle plantensoorten herbergen.
- **Niet alle biodiversiteit op het bedrijf is echter wenselijk.** Denk maar aan muizen, ganzen en everzwijnen, die belangrijke schade kunnen aanrichten. Ook de larven van een aantal insecten, zoals emelten en de larven van rouwvliegen, kunnen ernstige schade aanbrengen in grasland. In natte graslanden is er een toenemende kans op leverbot, long-, maag- en darmwormen en pootproblemen (bijvoorbeeld klauwinfecties) bij het vee. In grasland kunnen ongewenste en zelfs giftige kruiden voorkomen, bijvoorbeeld **Jacobskruid**. Toch kunnen we stellen dat er op rundveebedrijven relatief weinig gewasbeschermingsmiddelen per hectare worden gebruikt. Dit komt vooral door het lage gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op grasland.

De agrobiodiversiteit is er de laatste decennia sterk op achteruit gegaan. De huidige bedrijfsvoering op landbouwbedrijven, die gericht is op een zo hoog mogelijke opbrengst binnen de wettelijke milieunormen, is voor veel planten en dieren minder leefbaar. Toch kan de landbouw hier en daar de afgenomen rijkdom aan fauna en flora, zij het misschien deels, weer in ere herstellen.

Als rundveehouder kan u een **belangrijk steentje bijdragen** aan de zorg voor natuur en biodiversiteit, op een manier die **inpasbaar is in uw landbouwbedrijfsvoering**. De zorg voor natuur en landschap kan in veel gevallen goed samengaan met een moderne landbouwbedrijfsvoering. Deze praktijkgids zet u alvast op weg.

In deze module willen we u als **rundveehouder** helpen om aan de slag te gaan met natuur op en rond uw bedrijf. We geven niet enkel aandacht aan de naleving van bestaande verplichtingen rond **graslanden, poelen en houtige kleine landschapselementen (KLE's)**. De praktijkgids reikt u **ook goede landbouwmethoden en -technieken aan die u op het bedrijf kan inzetten om natuur meer kansen te geven**, en zelfs om buiten uw bedrijf aan natuur- en landschapsbeheer te doen.

Het is de bedoeling om u hierover **zo objectief mogelijk** te informeren, zodat u niet alleen op de hoogte gebracht wordt van de voordelen voor natuur en voor landbouw, maar ook over de **praktische** kant van vereiste natuurtechnische inrichtings- en beheermaatregelen, de **gevolgen** voor uw landbouwbedrijfsvoering, wettelijk implicaties ... Bij bepaalde onderdelen zijn er ook **praktijkgetuigenissen** voorzien. Tot slot vindt u bij elk onderdeel in de praktijkgids de **contactgegevens van personen of instanties** waar u terecht kan met uw vragen.

WE PROBEREN TELKENS EEN OBJECTIEF EN VOLLEDIG ANTWOORD TE GEVEN OP DE VRAGEN:

- Hoe kan ik natuurwaarden creëren of beheren op en rond mijn bedrijf?
- Welke wettelijke bepalingen zijn van toepassing en hoe ga ik hiermee om?
- Hoe ga ik op vrijwillige basis nog een stap verder?
- Hoe pas ik dit in in mijn bedrijfsvoering?
- Wat kost mij dit inzake arbeid en tijdsinvestering?
- Kan ik aanspraak maken op een vergoeding?
- ...